

חומר בקודש פרק שלישי חגיגה

כד.

עין משפט גזר מצוה

אמני פ"ב מהלכות אבות
הטומאה לת: פ
ל ב ג מיי פ"ב מהל'
שאר אבות הטומאה ה"ו:
לא ד מיי שם ה"ו יא
ופ"א הלכה ד:
לב ה ו מיי שם פ"א
הלכה ד:
לג ז ח מיי שם פ"ב
הלכה י"ב ופ"ח שם
הלכה ז:

תורה אור השלם

ו. והבשר אשר יגע בכל
שפוא לא יאכל באש
ישרף והבשר כל הגור
יאכל בשר: וקרא ז ט

רבינו הגנאל

טמא במקצתו שטימא
את כללו וקמי' הוסיף
ר' עקיבא אלא צירוף
דברגן הוא ופריק ר"ל
אליבא דרבי תנין לעולם
צירוף דאורייתא ור'
עקיבא שרי' מנחות אתא
לאשפיעין דמדאורייתא
דבר הצריך לכלי כלי
מצרפו שאין צריך לכלי
אין כלי מצרפו. ואחר רבנן
ועשו כלי מצרפו. ואחר אפי'
דבר שאין צריך לכלי
ומקשינן תינה דמצרף
הכלי הסלת מפני שצריכה
כלי קטורת לבונה וגחלים
מאי כלי יריכי. ופריק רב
נחמן כגון שצברו ע"ג
קטבליא מראורייתא יש
אין לו מצרף. אין לו
תוך אינו מצרף. ואחר
רבנן תנין דאע"ג דאין
לו תוך מצרף ופליגא
ר' חייא בר אבא דאמר
משפיה דר' יוחנן מעדותו
של ר' עקיבא שנית
משהו וכלי מצרף מה
שבתוכו לקדש ומסביר
דצירוף כלי מדרבנן היא
דהא ר' יוחנן מקיים לה
ממתינתן מעדותו של ר'
עקיבא ומשנתנו מעלה
מדרבנן וכבר פירשנוהו
בפסחים ב' הראשון:
מגלה שביעות הרביעי
בקדש פסול והשלישי
בחרומה פ"י טמא מה הוא
אבי הטומאה וטומאתו
ז' דרכיו יגע אשר יגע
על פני השדה בחלל
חרב או בבת או בעצם
אדם או בקבר יטמא
שבעת ימים והנוגע בו
טמא טומאת ערב שנאמר
וכל אשר יגע בו הטמא
יטמא והנוגע הנוגע
שטמא עד הערב. עוד
קדשים הנוגעים בטמא
שטמא שהוא טמא טומאת
ערב נטמאו שנאמר
והבשר אשר יגע בכל
טמא לא יאכל נמצא
שלישי לקדש טמא מן
התורה כמו שפירשנו.
ורבינו לרבי כדתיא
מניין לרביעי בקדש
שפסול ודין הוא ומה
מחוסר כפרים שמותר
בחרומה שא' אבא השמש
וטהר ואחר יאכל מן
הקדשים כי לחמו הוא.
ותנן נמי העירב שמשו
אוכל בחרומה פסול
הוא זה המחוסר כפרים
בקדשים כדתנן הביא
פסחיו אוכל (בחרומה)
[בקדשים] ומכיו וכפר
עליה הבתן וטהרה מכלל
שער שלא הביאה כפרתה

חטאת מדרבנן דאילו קודש אלא חול כדמוכח בהתכלת (מנחות דף נב.
והס) שאין מועלין בצפר פרה וקמי' הוסיף ר"ע דמשמע דהוי דרבנן
כמו ירשא כדדייק הכא והשתא מתקמא דרשה דמייתי כבולי
הש"ס והבשר לרבות עמים ולבונה כר"י דפרק המנחות והנסכים (שם
דף קב: ושם) דאי לרבנן הא משמע
אף צפר בתר שחיטה יש לה פדיון
ומיהו יכילנא לאוקומי כרבנן
ובהקדשו צבלי ודמוקמינן לה צפסמי'
אך איכא לדמות דלא קאי רק אלבונה
ולא אע"פ וכן צריש המנחות והנסכים
פ"י צסס הר"י דעיקר קרא לא קאי
רק אלבונה אלא אע"פ לא הוי רק
אסמכתא בעלמא והסם הארכמי ולא
שייך הכא ואין להציא ראייה מהא
ללא חשיב ע"פ צפרק שני דמעילה
(דף עז.) כי חשיב איין הובשר ליפסל
בצבול יוס וצמחוקי כפרה משום דלא
שייך ציה פיגול אף צבולכה ובהקטרה
ללא קרבן גמור הוא ":

דאורייתא יש לו תוך מצרף.
הקשה הר"ר אלחנן
אמאי לא קאמר כגון שצברו צבלי חול
דאורייתא כלי שרת מנרף ולא שש
חול דבעי' דומיא דקף ואע"פ שש
לו תוך ור"ע:

מניין רביעי בקדש שהוא פסול.
פרש"י ולמ"ד דזו הני מעלות
דרבנן נינהו ולא דאורייתא והאי
דקאמר ולמדנו שלישי מן התורה
מילתא צבולתא הוא ולא קאמר נמי
מק"ו אלא מלמא צבולתא הוא ופ"ק
דפסחים (דף עז.) פ"י רש"י גבי היא
נגובה מטמא חבירוהא לממא קדש אבל
לא לתרומה דברי רבי ר' יוסי ברבי יהודה
אומר הלפסול אבל לא לממא אי אמרת
בשלמא שלא בחיבורין היינו רבותיה
דנגובה אלא אי אמרת בחיבורין אין שלא
בחיבורין לא מאי רבותא דנגובה א' איתמר
ג' נמי אמר ריש לקיש לא שנו אלא ידו
אבל
ליה צירוף דרבנן הוא הא מוקי לה כר' עקיבא ור"ע סבר שלישי
בחולין דאורייתא ור"י רביעי בקדש נמי דאורייתא קרי כאן והבשר
אשר יגע בכל טמא לא יאכל דמי לא עסקינן דנגע וכו' ומיך
הר"י דקרי דרבנן משום דלא משכח לה לחולין שנעשו על
טהרת הקדש (דהוי דאורייתא) וכן אר"י דמשכח לה לרביעי בקדש
(דאורייתא) ע"י ע"פ ולבונה דעמאין ע"י חיצת הקדש וכי מיבעי
ליה לר"ל צנרד של מנחות (מנחות דף קב:) אי מונין צו ראשון
ושני אי לא דאי מהני חיצת הקדש לננות צו ראשון ושני למ"ד
אין אוכל מטמא אוכל פשיטא ליה האי והיה קשה להר"ר אלחנן
לפר"ת דמוקי לה ע"י ע"פ ולבונה וכי עדיפא מאוכול גמור דלא
דאיני חיצת הקדש למימני ציה ראשון ושני:

בחיבורין שנו. פרש"י שצעה שהיד טמאה נוגעת לטהורה
היתה טהורה נוגעת לקדש וקשה לפי' אר"י השניה
אינה טמאה כלל והקדש טמא מנחות גזרה שמה יגע בראשונה
הטמאה ואמאי קאמר וצקדש יטבול שמהו ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
הצריכו חכמים להטביל שמהו שמהו שמהו שמהו ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
כאילו נגעה בצפר דגורין לה שמה נגע וכן הא דתמן לקמן יד מטמאה חצרתה ועושה אותה שניה צקדש מוקמינן לה בשמעתי' הכי
לפי מאי דס"ד לרבי ר' יהושע דיד מטמאה חצרתה להיות שניה ומאחיה טעם לא תהיה שלישי' אלא ודאי דגורין שמה נגעה בצפר
ע"מא ואפי' לא נגע ציד השניה טמאה שמה נגעה בצפר ותני' בתוספתא חצרתה טמאה אלא חצרתה טמאה שמה נגעה בצפר
שלא הטביל אלא הטמאה טמאה שמה נגעה בצפר ומהו שמהו שמהו שמהו ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
שאינה אלא בכלל רביעי ליפסול בקדש אבל לא לתרומה דבתרומה אין יותר משלישי לכן אינה מטמאה רק קדש דעושה רביעי ולית ליה יד
מטמאה את חצרתה להיות שניה אלא מטמאה להיות שלישי' והקשה הר"ר אלחנן אמאי חשיב האי מעלה במתני' הא הויה בכלל רביעי בקדש
ותירך דמ"מ מעלה אחרת היא יד מטמאה את חצרתה דס"ד כיון דאין גופו נטמא אלא מאז הטומאה גם ידיו נמי לא קמי':
אלא אי אמרת בחיבורין אין וכו' מאי רבותא. ואי משום תרומה דלא מטמאה אף בחיבורין לא נמית להו רבותא אלא רבותא דקדש:
אחד ידו ואחד יד חברו אפסול. דהואיל ונטמא יד חצרו די לנו צכך אס יפסל אלא לריש לקיש דאמר דוקא ידו מוקי
טעמא משום אחילופי יד טהורה ציד טמאה לפיכך כי היכי דידו טמאה מטמאה קדש דשניה היא אף טהורה נמי וכן
משמע בצמוך כי הדר ציה ריש לקיש פירש לצבריו לפסול אלא לא לטמא משמע דמעיקרא סבירא ליה לטמא צסס רבינו שמואל:
דמתן

לא נצרכא. להאי עדות דר' עקיבא דמדרבנן אלא לטולת של שירי
מנחה: **ואלו מדאורייתא הצריך לכלי.** דומיא דקטורת שצכף
דאורייתא צה קרא כלי מצרפו ושאינו צריך לכלי כגון שירי מנחה
שהן אכילת כהן אין הכלי מצרפן: **מאי איכא למימר.** הרי צריכין
לכלי: **קרטנא.** עור שלוק: **ופליגא**
הא דר' חנין. דאמר לעיל צירוף
דאורייתא אדר' חייא בר אבא:
מחוסר כפורים כשר לתרומה ופסול
לקדש. ציצמות ילפינן מה מקראי
צפרק הערל (דף עז:): **שלישי**
שפסול בתרומה. דנפקא לן ק"ו
במסכת סוטה (דף עט:): **ומה צבול**
יוס שמומר צמעשר אסור בתרומה
שני שפסול צמעשר אינו דין שיעשה
שלישי בתרומה (ה) אינו דין שיעשה
רביעי לקדש. וא"ת דזו לצל מן
הדין להיות כנדון א"כ ק"ו לא צריך
שהרי למדנו שלישי לקדש מן התורה
והיכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן דזו
לצל מן הדין להיות כנדון כדאמרינן
צבצא קמא (דף עה.) ולמ"ד נמי
אמרינן דזו הני מעלות דרבנן נינהו
ולאו דאורייתא. והאי דנקט ולמדנו
שלישי לקדש מלמא צבולתא היא
דאשמעינן דשלישי לקדש מן התורה
הוא: **מי לא עסקינן כו'.** מי לא
משתמע (כו') נמי מהאי קרא: **דנגע**
בשני. דהא אשכחן דאיקרי שני טמא
דכתיב כל אשר צבולו יטמא (ו) ור"ל
הכלי ראשון ומה שצבולו שני וקרי
ליה טמא וקמא רחמנא והבשר אשר
יגע בכל טמא (ב) צבולו שלישי
לא יאכל והאי קרא צבול שלישי
כתיב: **צבולין שנו.** מתניתין
דקמי' יד מטמאה את חצירתה
לקדש כגון שצבול שהיד הטמאה
נוגעת לטהורה היתה טהורה נוגעת
בקדש דגור רבן צבולתא לא לימינגע
טמאה צקדש ולמ"ד (א) פסול לקמן
לפסול דמעלה צבולתא היא: **אבל**

שלא צבולין. שלאחר שפירשה מן הטהורה חזרה טהורה ונגעה
בקדש טהור ואין יד מטמאה חצירתה לעשותה אפי' שלישי' לפסול:
יד נגובה. אע"פ שאין צה משקינן: **טמא את הקדש.** לעשות
רביעי: **ר' יוסי בר' יהודה אומר.** חצירתה פוסלת את הקדש
אבל צה מטמאה: **אי אחרם צבולתא שלא צבולין.** קאמר דמטמאה
היינו רבותא דנגובה (י) ואע"ג דנגובה היא כנגעה צו ואין לחוש
שמה נגעה היד הטהורה צמסקין צבטמאה שהן ראשונים דכל
הפוסל את התרומה מטמא משקינן להיות תחילה והויא לה הך
יד נמי שניה מחמת המשקינן כמו חצירתה אפילו הכי מטמאה
דמעלה דרבנן היא שהיד מטמאה את חצירתה להעשות שניה
כמותה לקדש אלא אי אמרת לא אמרינן אלא צבולין וטעמא
משום דלמא נגע טמא לקדש מאי רבותא דנגובה אטו יד
קמייתא לא מטמאה לה לקדש צלל משקינן הלא שניה היא:
אבל
הטמאה ואמאי קאמר וצקדש יטבול שמהו ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
הצריכו חכמים להטביל שמהו שמהו שמהו שמהו ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
כאילו נגעה בצפר דגורין לה שמה נגע וכן הא דתמן לקמן יד מטמאה חצרתה ועושה אותה שניה צקדש מוקמינן לה בשמעתי' הכי
לפי מאי דס"ד לרבי ר' יהושע דיד מטמאה חצרתה להיות שניה ומאחיה טעם לא תהיה שלישי' אלא ודאי דגורין שמה נגעה בצפר
ע"מא ואפי' לא נגע ציד השניה טמאה שמה נגעה בצפר ותני' בתוספתא חצרתה טמאה אלא חצרתה טמאה שמה נגעה בצפר
שלא הטביל אלא הטמאה טמאה שמה נגעה בצפר ומהו שמהו שמהו שמהו ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
שאינה אלא בכלל רביעי ליפסול בקדש אבל לא לתרומה דבתרומה אין יותר משלישי לכן אינה מטמאה רק קדש דעושה רביעי ולית ליה יד
מטמאה את חצרתה להיות שניה אלא מטמאה להיות שלישי' והקשה הר"ר אלחנן אמאי חשיב האי מעלה במתני' הא הויה בכלל רביעי בקדש
ותירך דמ"מ מעלה אחרת היא יד מטמאה את חצרתה דס"ד כיון דאין גופו נטמא אלא מאז הטומאה גם ידיו נמי לא קמי':
אלא אי אמרת בחיבורין אין וכו' מאי רבותא. ואי משום תרומה דלא מטמאה אף בחיבורין לא נמית להו רבותא אלא רבותא דקדש:
אחד ידו ואחד יד חברו אפסול. דהואיל ונטמא יד חצרו די לנו צכך אס יפסל אלא לריש לקיש דאמר דוקא ידו מוקי
טעמא משום אחילופי יד טהורה ציד טמאה לפיכך כי היכי דידו טמאה מטמאה קדש דשניה היא אף טהורה נמי וכן
משמע בצמוך כי הדר ציה ריש לקיש פירש לצבריו לפסול אלא לא לטמא משמע דמעיקרא סבירא ליה לטמא צסס רבינו שמואל:
דמתן

(א) [מנחות דף כד:] (ב) [פסחים
יט:] (ג) [פסחים יז:] סוטה
ט: [תוספתא פ"ג,
ד] [נ"י צבול המאור ועוד
תמלא שם פי הון לכל
הטובא וזו:] (ה) [ע"פ ועיין
רש"י פסחים יז:] ד"ה שלישי
שפסול בתרומה:] (ו) [ויקרא
יא:] (ז) [ע"פ סוטה מנחות
כא. ד"ה יטא:] (ח) [ש"ך
ע"ב:]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלישי וכו'
שני שפסול צמעשר אינו
דין שיעשה שלישי בתרומה
ובין דשלישי פסול
לתרומה דין הוא
שיעשה רביעי בקדש
(ב) ד"ה דנגע בשני וכו'
כל טמא אפילו בשני
והיה ליה בשר שלישי:
(ג) ד"ה צבולין וכו'
ולמ"ד לקמן פסול
לפסול: (ד) ד"ה אי אמרת
וכי דאף גב על דנגובה:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
(א) גמ' איתמר נמי אמר
ריש לקיש. י"ב ע"י צכסר
טורי אכן מהי האיתמר
נמי:

מוסף רש"י

מעדותו. ע"י דרמו
(פסחים יט.) מניין לרביעי
בקדש שהוא פסול. ולא
אמרינן טהור הוא כמתורה
(טוטה כט.) ומה מחוסר
כפרים. ומה שכתב
הצ"ח קמ"ב. כגון צו ומה
יולדת ומלוע (שם).
שמותר
בדלפינן ציצמות פרק הערל
(עד:) מקראי טבול וענה
אוכל צמעשר. העירב שמשו
אוכל בתרומה. דכתיב וכל
השמש וטהר ואחר יאכל מן
הקדשים (פסחים יח:).
פסול בקדש. אסור בקדש,
בדליף הם מופלד עליה
הכין וטהרה. מכלל שמה
טמאה עד עשוי (שם).
שלישי
בחרומה. לרנן דלפיני
אדר' עקיבא ונפקא לן בקל
וחומר מטבול יוס, ומה
טבול יוס דמותר בחולין
אסור בתרומה, שני שפסול
בחולין אינו דין שיעשה
שלישי בתרומה. במסכת
סוטה צפרק כסס שהמים
בדוקק (טב.) ובדקדש דין
הוא שיעשה את רביעי מקל
וחומר ממחוסר כפרים
(פסחים יח:). אינו דין
שיעשה רביעי לקדש.
ולא מימא דזו לצל מן הדין
להיות כנדון וימא הכי
שלישי שפסול בתרומה דין
הוא שיהא פסול לקדש. דאס
כן בטביל ליה היך קל וחומר,
דשלישי בקדש לא דאורייתא,
ללא מיבעי'א. דאי הכי
בדממותא חביריה הביא
וחומר מטבול יוס, הכי נמי
אמי קודש כההוא קל
וחומר, אלא אפילו מן
התורה למעשה, והיינו
דקאמר למעשה שלישי בקדש
מן התורה, הלכך אי אמרינן
די חשיב ליה ק"ו (טוטה)
(כט.) וי אמי ק"ו לרביעי
הוא דאחא. דקמ"ל צב"ק פ'
שני (כה.) דאיתמר דמיפריך
ק"ו לא אמרינן דנגע בשני. מי לא עסקינן דנגע בשני נמי קאמר לא
יאכל. דהא בכל טמא כתיב, ונמי איקרי טמא, דכתיב כל אשר צבולו יטמא, והאי צבול שלישי כתיב, קדש ניטו (טוטה טס.).

בחרומה אבר רב שיבוי בחבורין שנו. פ"י כגון שחברו ידו לידו האחרת אבל אם לא חיברו היד הטמאה לטהורה